

Archiv der Zionistischen Organisation
W. Sächsischer strasse 8.
Berlin

VEHNERSTÖBER, MIADU
KIVATAL ES HONDA
Központ: Kolozsvár, St. Barón
U. 10. (Brassai-utca) 10.
Fülföldi Szerkesztőségi
Kiadóhivatal — 177
M. N. Sz. — 558
Kéziratok kizárólag a
szerkesztőséghez cím-
zendők. Kéziratokat nem
adnak vissza.

W KELELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

egész évre — — 850
Félévre — — 460
Negyedévre — — 240
Egy hónapra — — 85
Egy szám ára pályaud-
varon és vidéken is 4 lei
Bukarestben — 5—
Csehszlovákiában
Egy hónapra — ck 35—
Egy szám — 1'50

1924 november 8 Szombat

Csaj-Kolozsvár * VII. évfolyam * 250. szám

5685. Marchesvan 11

Baldwinék dilemmája

Macdonald jött, eltörölte a védővámokat — és amnesztiát adott Ghandinak. E két cselekedet, bár látszatra semmi közük egymáshoz, nagyon is egyező politikai mentalitásból fakadt. A védővám eltörlése a pacifista gondolat gazdasági téren való érvényesítése volt: lehetővé tenni a német ipari termelésnek is az Angliánál való piacszerzést. Ghandi amnesztiája a pacifista gondolat erkölcsi kötelező erejének gyakorlati alkalmazását jelentette, azt a mély humanista felfogást realizálta, mely a gondolatot fölébe helyezi a nyers érdekeknek.

Baldwin, illetve az angol konzervatív párt még alig van túl a győzelem első mámorán, máris száll a hír, hogy Baldwinék első dolga lesz a védővám visszaállítása. Ez pedig nem kevesebbet jelent, mint azt, hogy az angol piacok merően elfognak zárkózni a külföldi, illetőleg a német ipar termékei elől és az angol nagyipar visszanyeri szabad uralmát, szabad terjeszkedési lehetőségét az anyasorság, India és a gyarmatok felett. Eltekintve kontinentális vonatkozásaitól, a német nagyiparra származó gazdasági és szociális hátrányaitól, a védővámok újra való bevezetése India szempontjából is jelentős problémává emelkedik. Az angol nagyipar, mint minden nagyipar, belső természeténél fogva, nem mond le soha korlátlan terjeszkedési lehetőségeiről és így nem mondhat le indiai piaci feltétlen uralmáról sem. És ebben a vágyban, ebben a tekintet nélküli törekvésben fogja szemben találni magát az angol nagyipari imperializmus — mely új alakja a tradicionális angol politikai imperializmusnak — a Macdonald jóvoltából szabadon agitáló Ghandival.

Tudvalévő ugyanis, hogy Ghandi mozgalmának egyik sarkalatos törekvése az, hogy az indusokat eltiltsa az európai, érted: angol ipari termékek használatától és a fanatikus nemzeti mozgalom öve alatt kizárólag háziipari termékek használatára szorítsa rá őket.

Ennek a mozgalomnak reális eredményei transzcendens erejű vallási rajongáson nyugszanak s aki ismeri a hit erejét, a szabadságmozgalomnak elementáris erkölcsi ellenállhatatlanságát, az ismeretre sem kicsinyelheti le ennek a mozgalomnak jelentőségét, ebben könnyen végzetessé válhat Angliára. Nem az angol hatalmi státusra, de arra az ipari imperializmusra mely kalkulációjából nem hagyhatja ki az indiai piacokat anélkül, hogy előbb vérrel-vassal meg ne kísérleje hatalmának és gazdágodási terránusainak megtartását.

Közkeletűvé vált az a felfogás, hogy Anglia mindenütt, ahol hódítóként jelent meg, előbb tüzelvással tört le minden ellenállást, de ennek utána példás közigazgatást, nyugateurópai kulturát, békét és biztonságot ajándékozott a meghódított népeknek. És ez igaz is, amit számos példa, így különösen a burok példája igazol. A burok két évtized után legkétségesebb vasallusai lettek Angliának. Nagyjában állott ez mindeközéig Indiára is, melynek gazdag főurai angol egyetemeken nyerték ki képeztetésüket, Angliában képviselték népük érdekeit, sőt, mint Raindranath Tagore esete is igazolja, angol nyelven is megjelentették műveiket. Ghandi fellépése óta ez megváltozott. Az ind kultúra, az ind nemzeti reneszánsz hatalmas lelkiisége szembefordult az európai, illeülve angol kultúrával és a maga eszményi álmán át keresi boldogulásának új útjait. Nem célnak kutatni, hogy ez az eruptív erejű megmozdulás tullep-e majd India határait, vajjon nem-e rázza meg alapjaiban a teljesen elmaterilizálódott, pénzhezében és szennyes véráradatban kifáradt Európát épületét. E pillanatban csak az érdekelhet bennünket, vajjon Baldwinék megfordítják-e Macdonald pacifista irányzatának rudját és agresszív uton kísérlik-e meg Ghandi mozgalomának letörését?

Igen kényes és igen nehéz kérdés. Az általános világkonstelláció, a törökországi és egyiptomi kudarcok mindenesetre igen óvatossá tettek fognak Baldwinéknek is parancsolni, viszont bizonyos az

is, hogy az angol ipari imperializmus, melynek érdekeit a konzervatív párt képviseli, egykönnyen nem fogja feladni harcát a ghandizmus ellen, melynek eszméi szépségei teljesen közönyösek előtte, hiszen területi érdekeiről van szó. Nem csoda tehát, hogy Baldwin még kormányrajutása előtt azt a nagyjelentőségű kijelentést tette, hogy az indiai kérdés rendezését a konzervatív párt első feladatának tekinti. A volt munkáspárti miniszterelnök elleni hangulat kialakulásában nem kis része van

a Macdonald részéről az indiai kérdésben tanult humanista állásfoglalásnak. Most, hogy Macdonald megbukott, az indiai kérdésben Baldwinék kétségkívül dilemma elé kerültek. Lélegzetfójtva várjuk, vajjon a hagyományos konzervatív tapintat hogyan fogja ezt a súlyos kérdést úgy elintézni, hogy a nagyipar is jóllakjék és Ghandi mozgalma se növekedjék olyan hatalmasra, amelyeket már csak katasztrófális elhatározásokkal lehet lokalizálni.
Salamon László

Baldwin új kormánya

A konzervatívok hosszú uralomra rendezkednek be

(London, november 7. Az Új Kelet tudósítójától.) Baldwin kabinetalkotási munkálatai már az első huszonnégy órában eredménnyel jártak. A konzervatívok teljesen biztosak voltak győzelmükben és jóelőre elkészítették a kormánylistát. Az új angol kormány mára véglegesen megalakult Baldwin elnöksége alatt. A hadügyek élére Sir Worthington Ewans került, a tengerészet első lordja: Bridgeman, légügyi államtitkár: Sir Samuel Hoar, indiai államtitkár: lord Birkenhead, kincstári kancellár: lord Curzon, gyarmatügyi államtitkár: Amery, belügyi államtitkár: Sir Johnson Hicks, munkaügyi államtitkár: Sir Arthur Steel Maudland, kereskedelemügyi államtitkár: Sir Lloyd Greame lett és végül a legfontosabb tétel, a külügyek élére Anstou Chamberlain került, a néhai híres Joseph Chamberlain fia. Megállapítható, hogy Baldwin új kormányában sokkal markánsabb

és jelentősebb egyéniségek ülnek, mint a legutóbbi Baldwin-kormányban. Ez azzal is magyarázható, hogy a konzervatívok ez alkalommal hosszabb uralomra rendezkednek be.

Az újonnan kinevezett angol kormányt a londoni sajtónak nagyrésze kedvezően fogadja, főleg Chamberlain külügyminiszterségét. A „Daily Telegraph” sürgeti Franciaországgal a viszony javítását, mert félt, hogy a franciák a németekkel meg fognak egyezni.

A „Morningpost” hangsúlyozza, miután a kormány feltétlenül visszautasítja a genfi lezserelési jegyzőkönyvet, Chamberlain feladata, hogy Franciaországot kárpótolja a jegyzőkönyvben körvonalozott biztosítékokért. Baldwin a közoktatás helyettes államtitkárságot Athol hercegnőnek ajánlotta fel, ahi a felajánlott állást elfogadta.

Koncentrikus ellenzéki támadás az utlevélpanama miatt

A parlament izgalmas ülése. Madgearu forradalommal fenyegeti meg a kormányt. Az ellenzék nem hagyta szóhoz jutni Tatarescut

(Bucuresti-Bukarest, november 7. Az Új Kelet tudósítójától.) A kamara tegnapi ülése szokatlanul izgalmas keretek között folyt le. A napirend előtt Russu erdélyi liberális képviselő emelkedett szólásra, aki panaszt emelt Anghelcsu közoktatásügyi miniszter ellen, aki egy közbenjárása alkalmából háttal fordított neki és amikor kérésével nem tágitott, Budapestre küldte. Ezután Moldovan nemzetipárti képviselő az utlevélpanama ügyében interpellált. A történelem legnagyobb panamájának nevezi ezt a bűntényt. Meglepetését fejezi ki, hogy Vaitoianu miniszter még helyet foglal a kormányban. A külföldön hasonló esetekben más eljárás a szokásos.

Az izgalmas ülést este 7 órakor folytatták amikor is Franasovici hosszú védőbeszédet tartott maga mellett és kijelentette, nem hiszi, hogy az ellenzék őt bűnösnek találja.

Tatarescu miniszter néhány szóban állást foglalt Franasovici mellett, mire a többség körülzöngölve a szónoki emelvényt, tombolva ünnepli Tatarescu szavait. Marzescu igazságügyminiszter pedig kijelenti, hogy az utlevélpanamában folyó vizsgálat részleteiről ma még felvilágosítást nem adhat, a kormány azonban teljes világosságot óhajt deríteni erre az ügyre, mit Franasovicinak visszalépése mutat a legjobban.

A tegnapi ülésen elhangzott interpellációkra a mai ülésen Tatarescu miniszter akart válaszolni. Az ellenzék azonban arra való tekintettel, hogy az interpellációk a miniszterelnökhöz voltak intézve, megakadályozta Tatarescu minisztert válaszában elmondásában.

Likvidálják a belföldi kincstári bonokat

Bukarest, november 7. A kormány rendeletet bocsátott ki az állampénztárakhoz, hogy a bemutatásra kerülő bonokat tekintet nélkül az összeg nagyságára, váltsák be. Mint ismeretes, eddig csupán az egymillió lejig szóló kincstári bonokat váltották be az állampénztárak. A kormány most likvidálni akarja a forgalomban levő összes bonokat.

Vonatrablás Lengyelországban

Varsó, nov. 7. Baranoviciánál, Lengyelország keleti határára, banditák megtámadták egy vonatot. A gépfegyverekkel és kézigranátókkal felfegyverzett rablók kirabolták az utasokat. Egy rendőrt meggyilkoltak, egy tisztet és egy altisztet megsebesítettek. Erélyesen hozzáláttak a rablók üldözéséhez. Eddig husz személyt tartóztattak le.

Reinitzot visszaadták Romániának

Bucsulevelei a kassai rendőrségen

(Kassa, nov. 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) Reinitz Jakabot a román hatóságok kívánságára a minap visszahívták a román határra, ahol óriási kíváncsi tömeg nézte végig a román hatóságoknak való átadását. A jegyzőkönyvek kicserélése több órát vett igénybe. Reinitz ezalatt egykedvűen viselkedett, a hozzáintézett kérdésekre röviden felelt. A sok herce-hurca nem törte meg a szívós, kitartó embert. Mielőtt Reinitzot átadták volna Romániának, Kassán csak egy kívánsága volt: a profosztól papirost és tintát kért. Elebe tették a papirost, kesébe nyomták a tollat és Reinitz három dőlőngöbetűs bucsulevelet vetett papírra. A három levelet eredeti ortográfiával itt közöljük:

Nagyságos Rendőr tanácsos ur
Kijelentem Önnek, hogy igazán semmiféle panaszom nincs az iteni rendőrség ellen nagyon meg voltam elégedve.

Tisztelettel

Reinitz Jakab.

Kassa, okt. 30.

Tek. Trc József ur

Tisztelt fogdalfelügyelő ur bátorkodok önnek is kijelenteni hogy ittlétemben úgy jártak el velem szemben nem mint fogollyal, ha nem mint bár milyen vendéggel tehát az idő elérkezett én eltávozom külföldre te hát köszönöm önnek és az összes alkalmazotjának a velem szemben tanultott jóbánámódot te hát kívánom önnek és a többi alkalmazotjának szerencsét és jóegészséget.

Tisztelettel

Reinitz Jakab.

Kassa, 1924. okt. 30.

A harmadik bucsulevelet Reinitz Pacsai rendőrfogalmazóknak írta:

Tek. Pacsay József fogalmazó ur

Emlékezem hozni önnek a mi a talmudban előfordul a mikor azt a 70 Rabbít, amelyek voltak a legnagyobb a Zsidók közt és ártatlanul ellettek itélve a királytól mert a Testvérek eladták Jozefet 20 forintért ezért kellett nekik szenvedni én is hasonló helyzetben vagyok és higye el a fenti 10 Rabbival ártatlanul szenvedek de remélem, a jó Istenhez, hogy ki fog tisztítani az igazság kijelentem hogy én velem szemben nagyon jól viselkedet és az igazság érdekében sokat fáradozt és remélem, hogy én is meg fog győződni hogy ártatlan vagyok.

Reinitz Jakab.

Mindenki seperjen a maga háza előtt

Krausz helyett Grószot vitték a rendőrségre. Mikor a büntetést is visszavonják. Egy kellemetlen csattanóval ellátott tévedés története

(Oradea-Mare-Nagyvárad, nov. 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) A nagyvárad rendőrség kihágási osztályánál 88—237. c—1924. szám alatt egy ahtát őriznek, melyben januárban Petru Joan nevű rendőr feljelentette Krausz Dezsőt, mert az nem seperte el háza előtt egy a gyalogjárót, hogy azzal a „rend fentnevezett öre“ is meg legyen elégedve. A feljelentés nyomán Krausz ellen a rendőrség bevezette a vizsgálatot. Tekintettel azonban arra, hogy — legalábbis a jelek után ítélve — a mult évad folyamán nem egyedül követhette el ezt a világrengető bűnt, alig néhány nappal ezelőtt kerülhetett sor „kihágásának“ tárgyalására. A mult hónap közepén Krausz Dezsőt szabályszerűen megidéztek tárgyalásra. Rendőr járt nála, aki szabályszerű „vétleivel“ ellenében átadta neki az idézést s ő aláírta az átvételt igazoló irást, de nem jelent meg a tárgyaláson.

Közben ez emberek figyelmét lekötötte az utlevélpanama és a jasi rendőrprefektus meggyilkolása és „az állam lelkiismeretét képviselő“ szervek is elfeledkeztek a hóseprési kihágásokról. A nyilvános érdeklődés szempontjából el is lett volna egyszer s mindenkorra intézve Petru egyenruhás felebarátunk feljelentése, ha valamelyik tulbuzgó rendőrségi tisztviselő hibájából nem vett volna a jelentéktelenné igérkező hóseprési per váratlan fordulatot.

Ha nincs Krausz, jó lesz Grósz is

Ugylátszik, hogy a kihágási osztály illetékesei nem nyugodtak meg abban, hogy a januári hóseprési elhanyagolásának még tíz hónap múlva se akadjon gazdája. A mult hó 27 én este hat órakor Grósz Dezső Baross utca 6. sz. alatt levő lakásán megjelent Somoleanu detektiv és minden kapitányi aláírás nélkül felszólította, hogy másnap, október 28 án reggel félkilenc órakor jelenjen meg az államrendőrség I. em. 14 sz. szobájában. A detektiv — nem kis mértékben — indokolt érdeklődésre elmondta a megrémült óskabutorkereskedőnek, hogy valami „kihágási“ ügyben kell megjelennie és pedig azért, mert januárban egy alkalommal a gyalogjárót seprettlenül találták háza előtt.

Grósz Dezső, aki az egész városban „közismert“ toll és óskabutorkereskedő, már ismételt tapasztalatokból tudta, hogy a hasonló idézések miben állanak. Elhatározta, hogy nem tér ki a törvény elől — melynek megtagadása esetén a detektiv azzal fenyegetődzött, hogy elővezeti — és pontosan megjelenik, de biztonság kedvéért magával viszi Bela öccsét is és megkéri, hogy „várja meg a folyosón“, amíg ő eljár a kihágási osztálynál abban, hogy egy nyilvánvaló tévedést lezögezzen.

Ez az óvintézkedés így komikusnak és gyává nak látszik, de ha tudjuk, hogy Grósz Dezsőt már kivták egyszer hasonló körülmények között — valami jegyzőkönyv felvétele esljából — a bihar-püspökhii esendőrségre, ahol — mikor megtudták, hogy Izrael népből való — ahelyett, hogy jegyzőkönyvbe foglalták volna panaszát, világeletére jóllakatták puskával és pofonokkal, akkor meg lehet óvatosságát érteni.

Büntetés vaktából

Grósz Dezső pontosan megjelent a kijelölt helyen. Az idézésen feltüntetett szobában találta Somoleanu detektivet, aki előkereste a végzetes ahtát és most ismételtelen közölte vele, hogy azért van tárgyalásra beidézve, mert a mult télen nem rendezen seperte háza előtt a havat és valami „rossz lelkű ember“ feljelentette. Majd a detektiv átvitte egy másik szobába és valami ívet akart aláírattni vele.

Grósz Dezső megtagadta bármiféle iv aláírását és kijelentette, hogy nyilvánvalóan tévedésről van szó, mert ő soha nem hanyagolta el a közrendészeti osztály rendelkezéseit. Ellenállásáért a szekió kapitány-írócke elé került, aki meglehetősen szigorú hirben áll a város közvéleménye előtt. A szegény zsidó butorkereskedő ismételtelen magyarázkodni akart, azonban a kapitány ur — valószínűleg azért, mert „nagyon sok dolga volt“ — nem hallgatta meg, hanem rászóta a büntetést, melynek értelmében vagy száz lejt fizet, vagy két napot ül. A szegény óskabutorkereskedő hiába szabadkozott és hívta fel a kapitány figyelmét arra, hogy az első idézés kézbesítési ivén található aláírás egyáltalán nem hasonlít az övéhez — minden hiába volt. Még ez sem volt elég. A kapitány alattvalói között voltak olyanok is, akik — a kapitány távollétében — így pertraktálták az öreget:

— Porcule jidan! Blastamat jidan! (Disznó, szentelen zsidó!)

Tévedés volt az egész

Közben odakint már nem győzte várni bátyját Grósz Bela és attól való féltelmében, hogy odabent valami baja esik, kocsiira ült, elszaladt dr. Pogány ügyvédért, hogy jőjjön tanuszkodni. Mire az ügyvéd megérkezett, a kapitány már szépen beszélt az óskabutorkereskedővel és sajnálatát fejezte ki afelett, hogy ilyen kellemetlen kalandban volt része. — Meggyőzödtém róla, hogy tévedés volt az egész — felelte egykedvűen és az előtte ezer színt látó embert felmentette.

A kapitány ur saját részéről ezzel elégtételt adott, de nem így alattvalói, akik kapitányi aláírás-

A sánta Fiske

Zsidó koldusregény

Írta Mendele Molcher Szfórim Fordította Székely Béla

Egy pillanatra sem hagynának fel ezzel a foglalatoskodással, mintha ez valami igen fontos és komoly ügy volna és az ökörkoponyákban nagyon okos dolgok főnének. Közben a bérlő kecskéje felhágott az egyik szekérre; a fejét valamiféle zsákba dugta, teie van a szája amikor kihuzza, valamit rágicsál, megrázza a szakállát, a farkát csóválja és nagy-gyorsan mindenfelé körülnez. Egy öreg, tehetetlen, sovány kutya somfordál elő, mely öreg napjaira alamizsnából él és hajlék nélkül maradt, néhány lépést tesz, szipákol, majd egy lerágott, száraz csontra akad és zsákmányával hátraszalad. Kinyulik a földön, fejét az elülső lábaira hajtja és hozzá kezd a csonthoz. Ott, a másik szekérnél a ló igen unalmasnak találta, hogy folyton egy helyben álljon, a fülét és a farkát mozgassa és így elhatározta, hogy meglátogatja azt a pár befogott ökröt, amely éppen a vacsoráját fogyasztja. A szekér egyik kereke azonban egy másik szekér tengelyébe akad és szinte felfordítja. Erre a másik szekérbe fogott ló félreugrik és belerug egy harmadik lóba. Ez nyeríteni és ágaskodni kezd. A kecske megjíed, leugrik a szekérről és a kóbor kutya farkára hág. A kutya három lábán ijedten sántít el és tiz emeletnyi „salseless“-t⁵¹ vonit.

Nagy nehezen átvágtam magam ezeken a szekereken, miközben alaposan körülneztem, hogy nem fedezem-e fel itt azt, amit keresek. Végre is a korcsmába jutok.

Csak lassanként látom, hogy mi történik a

⁵¹ Salseless — trilla.

korcsmában, mert egyszerre nem tudom megállapítani. Az első üdvözetlet az orrom érzi meg. Már a küszöbön a pálinka, kapadohány és emberi izzadság nehéz, átható illata fogad. Mialatt orrom ezt az üdvözetlet egy hatalmas prüsszentéssel fogadja, a füleimre kerül a sor. A magas, mely, fiszta, rekedt, vihogó hangok rettenetes siketítő larmája hatol be rajta. És amikor már az orrom és a füleim megkapták a magukét, szemeim jönnek működésbe. Miután jó darabig a sötét embertömegben körülneztek, anélkül, hogy bármit fel tudtak volna fedezni, hirtelen meglátják a hosszú asztalt; az asztalon agyaglímpásban halavány lánggal fagygyugyvertya ég, amely körül az egész helyiséget betöltő zöld-kék-sárga-szürke körök keletkeznek. Lassanként ebből a ködből orrok, szakállak, bajuszok, kontyok, majd nő- és férfiarok merülnek fel. Egyszerre egész embercsoportokat látni.

Legnagyobb részük három-négy stamperi pálinkát ihatott meg eddig és még a lábukon állanak. Kissé oldalt két részeg öleli át egymást és „tisztá szeretetből“ a legdurvábban szitkozódznak. Előttük meztelen lábú asszony-személy áll, rövid szoknyában, himzett, mélyen kivágott ingben és úgy látszik, hogy mind a kettőnek egyformán örvend, mert hol az egyiknek, hol a másiknak a hátát veregeti és rájuk szól: „Elég volt! Kotródjatok haza!“ A részeg pár azonban a nagy szeretetben még éktelenebbül szidja egymást, még szorosabban ölelkezik össze, végre is a földre buknak. Mások meg a hosszú padokon ülnek, étel és ital áll előttük. Két kövér alak kocingat egymással és amint mondani szokás, vidám hangulatban vannak. Egy alak, akin meglátszik, hogy nagy kedvelője az itóknak és a korcsma állandó

lakója, a pipájából pöfékel és hol az egyikre, hol a másikra emeli poharát, — ezek azonban még rá se néznek. Végre is, kopott szörmekabátban felfedezek egy mozgékony zsidó aszszonyságot, a fején kendő van: a korcsmárosné ez, saját személyében. Az előtte lévő asztal tele van hordócskákkal, üvegekkel, poharakkal, stamperlikkel, főtt tojásokkal, szárított hallal és kökemény májdarabokkal. A szája egy pillanatra sem áll meg, kezei sosem fáradsz el: hol az egyik, hol a másik kezével beszél, besöpri a pénzt, fizet, zálogot szed be és a krétával ide is oda is a számadásokhoz vonásokat húz, vagy köröket rajzol.

Ott járkálok az emberek között s hol ezzel, hol azzal állok szóba, de nem tudok meg semmit. A korcsma lassanként üres lesz, a vendégek hazautaznak. Odamegyek a korcsma aszszonnyához és az ostort feltűnően a hónom alatt tartom: tudom ugyanis, hogy a korcsmárosok jó szívvel vannak a kocsisok iránt, pálinkával, étellel és más dolgokkal traktálják őket, hogy utasaikkal hozzájuk térjenek be. Hogy úgy mondjam, az ostor már előre beprotezsált és megnyerte számomra a korcsmárosné kegyét. A következő beszélgetés hangzott el közöttünk:

„Jó estét!“ — „Jó esztendő!“ — „Hol van a férje?“ — „Mit akar tőle?“ — „Csak ugy!“ — „Talán én is szolgálhatok valamivel, mondja csak meg nekem?“ — „Jól van, miattam...“ Beszélgetésbe elegyedünk és én részletesen elbeszélétem, milyen szerencsétlenség ért és hogy milyen kellemetlen helyzetbe jutottam. Ő a fejét a kezei között tartja, két ujával az arcához ér, részvételtjesen sóhajtozik és egyre mondogatja: „Nó de ilyet, nó de ilyet!“

(Folytatás következik.)

nélkül önkényesen küldenek ki idézéseket és azért, mert valaki szidónak született, kicsufolyják és ha tehetik, jégre viszik az említt sz. kóci főnöke, aki a konfliktusok között is olyan példás rendet tudott teremteni, minden bizonytalanságra a fél-szeregre is talál orvosszókat. Milyen szép volna, ha megértetné a hivatalos, hogy az emberek között nem nemzetiség szerint kell különbséget tenni.

Kerestury Sándor

A Lőmaan Akkó közleményei

Többektől érkezett kérdésekre közöljük a követ kezeset:

1. **Ehelyezkedést illetőleg.** Természetes dolog, hogy az ameliorációs munkálatok elvégzésénél szükséges munkások és csak férfiak kiválasztása akként történik, hogy a jegyzők ily elhelyezkedés érdekében előnyben részesülnek. Ugyanez áll lenyegesebb mérvben az ameliorációs munkák elvégzése után keletkező építési munkálatok tekintetében, amikor is a különféle kapcsolatos iparágakban jártas parcella tulajdonosok ebbeli igényei főnek elősorban figyelembe vételni.

2. **Mezőgazdasági lehetőségek.** A terület alkalmas lévén mindenféle mezőgazdasági kultúrára, e téren felmerülő bármilyféle tervek megvalósíthatók. A terület nagysága szerint, hogy az extenzív vagy intenzív gazdálkodásra rendezedik be különböző. Általában, intenzív — dohány narancsültetvények — gazdálkodásnál 40—50 dunam egy család tisztességes egzisztenciáját biztosítja.

3. **Kertészet.** Ugy honyha, mint virágkertészet felette lukratív. A fogyasztási piacot Hafia nyújtja. Konyhakertészetre elég 10 dunam ahhoz, hogy megelégetést nyújtson. Öntözősatornák alapfeltételei meg lesznek.

4. **Tejgazdaság.** Egyike a jelenleg legfejlettebb és ezért legkívánatosabb gazdasági ágának. Akár tej ermelés, akár vaj-, sajgyártásra terjed ki, egyaránt szükség és jövedelmező. Jó gazdálkodás mellett lucernát egy évben 8—10 ezer lehet használni kiadás mennyiségben. Jelenleg a tehének árai: beyruthi, vagy d. maskui fajtehén mely 12—15 liter ad 40—50 font, hollandi 20—25 liter teje mellett 60—70 font. Egy liter tej piaci ára 4—6 piaster, 1 kg. vaj 20—25 piaster.

5. **Városaloptás — fejlődés.** A tapasztalat azt mutatja, hogy melyet az első hácsoport mely állhat 10—20 házból, feléptül, a további fejlődés rohamos. Épp ezért ebben a keretben a foglalkozási lehetőségek szinte napról napra hitejrednek, az elengedhetetlen alapfeltételek fentorogása esetén.

6. **Építkezés:** Az építkezési költség rendszeres szolid épületeknél cementből, mellőve a luxus szempontokat, átlag 8 font négyzetméterenként. Kőből 20 százalékkal drágább.

7. **Ameliorációs munkálatokkal felmerülő** különféle kiadások és költségek nagysága attól függ, hogy mekkora területre terjed az ki. Minél nagyobb területet vesszünk, annál kisebb lesz ebbeli kiadás dunamonként.

8. **Befizetések.** A Marmorosch-bankkal létesített megállapodás szerint az alanti helyeken eszközölt befizetések esetén átutalási díjakat nem számítanak fel következő pénzüzetek: **Arad:** Auspiciusparkassa A. G. **Alba-Iulia:** Cassa da Pastrare din Alba-Iulia. **Arad:** Marmorosch bankfiók. **Bala-Mare:** Cassa Noastra S. A. **Bistrita:** Marosvásárhelyi Takarékpénztár R. t. **Careii-Mari:** Schwabische Centralbank. **Dej:** Mezőgazdasági Ipar és Kereskedelmi Bank. **Deva:** Kereskedelmi és Iparbank Deva. **Diclosanmartin:** Banca Generala de Credit. **Gherla:** Banca Comerciala S. A. **Jim-bolia:** Temesvári Bank és Keresk. Rt. fiókja. **Medias:** Cassa Generala de Econ. din Sibiu. **Nasaud:** Banca Aurora S. A. **Oradea-Mare:** Marmorosch bankfiók. **Orastie:** Verechussverein A. G. **Orsova:** Temesvári Bank és Keresk. Rt. fiókja. **Petroseni:** Cassa de Pastrare. **Sannicolaul-Mare:** Temesvári Bank és Keresk. Rt. fiókja. **Satmar:** Cassa Noastra S. A. **Sibiu:** Institutul de Credit Fonciar. **Sighetul-Marmatiel:** Banca Economica S. p. A. **Sighisoara:** Banca Unita pt. Ind. si Hipoteca S. p. A. **Simleul-Silvaniei:** Kraszna-megyei Takarékpénztár. **Targu-Mures:** Marmorosch bankfiók. **Timisoara:** Banca Timisoarei si Soc. Com. S. A. **Turda:** Banca Fuzionata „Kisagit” S. A.

9. **Valuta.** Ha a befizetések lejben eszközöltetik, az átutalás beérkeztekor jegyzett kurzus mellett lesz az angol fonttá átszámítva.

— **Európába jön a japán császár fia.** Többől jelentik: A japán császár másodsüzlött fia 1925-ben Európába jön, ahol 3—4 évig szándékozik maradni, hogy tanulmányozza az európai államok hadseregeit.

Erdélybe vezetnek a terrorista összeesküvés szálal

(Bucuresti-Bukarest, november 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) Hotineanu őrnagy-hadbíró katonai ügyessé ma jelentést tett a hadügyminiszternek a terrorista összeesküvés ügyében vezetett nyomozásról. M. rdarescu hadügyminiszter ma délután kihallgatásra jelentkezett a Cstroeni kastélyban és jelentést tett az uralkodónak a katonai nyomozás eddigi állásáról.

Az audiencia után Mardarescu hadügyminiszter Hotineanu őrnagy kíséretében kiszállott a vacs-

restii tégyszámba, ahol újabb szembesítések történtek. Hotineanu őrnagy a holnapi nap folyamán J. siba utazik, ahol újból terrorista fészkeknek jöttek nyomára. A vizsgálat adatai szerint a terrorista fészkek centruma Erdélyben volt és az összeesküvés szálal Erdely felé mutatnak.

A bukaresti, oszernovitzai és kolozsvári egyetemek rektorai ma megküldötték a közoktatásügyi miniszternek az iz. ató egyetemi tanárok ügyében eljáró bizottság tagjainak névsorát.

Mittelmann József ártatlanságáért

Az Emberi Jogok Ligája vállalja Mittelmann József védelmét

Dobrescu, az Ügyvédszövetség elnöke kéri az újjáfelvételt. A jusztimord — emberi dolog. Dobrescu nyilatkozata

(Bucuresti-Bukarest, november 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) Minden tulhajtás nélkül meg kell állítanunk, hogy az Uj Keletben megjelent Mittelmann-cikk az ország minden részében mély hatást váltottak ki. Alig volt az országban olyan sajtóorgánium, mely ne foglalkozott volna Mittelmann ártatlanságával és a bukaresti vezetőlapok is, így az „Univ-rsul” és az „Adeverul” is, hasábotat szenteltek annak a megállapítására, hogy itt sajnálatos bírói tévedés történt.

Meg kell állapítanom, hogy egyetlen egy sajtóorgánium sem volt, amely ne a maga tiszta, becsületos valóságában látta volna meg az ügyet. **Bírói tévedésről van szó,** amely mögött azonban sem politika, sem osztály, sem fajgyűlölet nem húzódik meg. Kétségtelen, hogy Mittelmann József ügyét egyszerűen

az emberiség ügyének kell tekinteni

anélkül, hogy bárki is bármilyen mellékgondolatot is fűzzön hozzá. Egy embert ártatlanul, de a bírák legjobb meggyőződésével elítéltek és így meg kell találni a módot, hogy az ártatlan ember kiszabaduljon, ügyét revízió alá vegyék és minden vonatkozásban rehabilitálják.

Ez a meggyőződés vezetett akkor, amikor Mittelmann József ügyéről az Emberi Jogok Ligája romániai elnökségének közléseket tettem. Beható tanácskozásokat folytattam Mittelmann József ügyében nemcsak az Emberi Jogok Ligájának vezető embereivel, de Románia jogéletének legelőkelőbb személyiségeivel is. Ezeknek a megbeszéléseknek egyöntetű megállapítása az volt, hogy Mittelmann József ártatlansága kétséget nem szenved, viszont elvitathatatlan tény az is, hogy a bírák ítéleteket legtisztább belső meggyőződésükkel hozták meg.

Az Emberi Jogok Ligájának elnökségével folytatott tárgyalásaim a legteljesebb eredményt hozták meg. Romániának ez a humanizmus legbecsületesebb érzéséből támadt egyesülete legtermészetesebb, legemberibb kötelességének ismerje el, hogy az ártatlanul szenvedő Mittelmann József ügyét magáévé tegye, annak bizonyosságát is, hogy e kérdésben nem lát semmiféle politikai, vagy más aktuális vonatkozást, hanem tisztára bírói tévedést, amelyet reparálni kell. Mittelmann József ügyének intézését maga Dobrescu szenátor, az Ügyvéd Szövetségének elnöke vállalta,

ki Romániának nemcsak egyik legtisztábban gondolkodó, humanus és elfogulatlan gondolkodója, de Románia egyik legkiválóbb jogásza is. Dobrescu elnökkel órákon át folyó tárgyalások során ismerttettem meg a nyomozásom adatait. Maga Dobrescu egy teljes éjszakán át tanulmányozta a Mittelmann-féle bűntényben hozott ítéleteket így szűródött le véleménye: — Mittelmann József ártatlan.

Dobrescu a Mittelmann József ügyével kapcsolatosan a következő nyilatkozatot tette:

— **Mi a véleménye — volt az első kérdésünk — arról a jogi tévedésről, amit a Mittelmann-ügyben követtek el?**

— **Aki az emberi szív és intelligencia gyöngeséget ismeri, jól tudja, hogy a jogi tévedés természetes jelenség és csak akkor szabadna esodálkozunk rajta, ha lehető volna, hogy az emberek fölött ne emberek ítélkezzenek. Csak az a hita, hogy a bírák részére nem tartanak a jogi tévedések pszichológiájából és szociológ-**

glájából egy speciális kurzust, hogy mindig szem előtt tarthassák, mennyire könnyű tévedni az ítélkezésekben.

— **Éppen ezért a pörök, de különösen a bűnpörök revíziója éppen olyan szükséges, mint a tárgyalások és éppen ezért a pszichológus büntető jogászoknak az a kívánása, hogy a revíziós eljárás mennél egyszerűbbé tétessék.**

— **Mi az ön véleménye, történt-e ebben az ügyben jogi tévedés?**

— **A Mittelmann pör tárgyalásán felmerült bizonyítékok és adatok alapján a jogi tévedés megmagyarázható, bár kikerülhető lett volna. Most azonban ez a tévélés érthetetlennek tűnik fel, mert olyan új adatok vannak, amelyek azt bizonyítják, hogy mita történt.**

— **Nem szabad könnyelműséggel vádolni azokat, akiknek az a feladatuk, hogy mások fölött ítélkezzenek, mert a tévedés sokkal emberibb tulajdonság, mint az igazság.**

— **Az Emberi Jogok Ligája bele fog-e avatkozni ebbe a kérdésbe?**

— **Hogy beleavatkozik-e? A ligának az a kötelessége, hogy minden erejét latba vesse az elkövetett tévedés bebizonyítására, mert ha egy bűnös elítélés példát statnál a bűnös emberek számára, egy becsületos ember rehabilitálása az összes becsületos emberek kötelessége. Mert a gonosz emberek között csak büntérst szövetség van, de a jóindulatú embereket a szolidaritás kapcsolja egybe.**

Mittelmann József büntetése most már

a legrövidebb időn belül bíróság elé kerül.

Az újjáfelvételi kérvényt kiváló erdélyi kriminálisták bevonásával Dobrescu szenátor készítte el és ő fog a bíróság előtt Mittelmann József ártatlanságáért sikra szállani. Dobrescu elnök kijelentette, hogy a tárgyaláson személyesen fog megjelenni Marosvásárhelyen. Ugyan- esak a védők sorában lesz dr. Citron és dr. Turnavozski marosvásárhelyi ügyvédek kivül

Costa Foru is,

Románia egyik legtisztább jellemű és gondolkodó publicistája.

Igy tehát Mittelmann József ügye, huszonkét hónapi börtön után, minden reményesség szerint pár héten belül a bíróság elé kerül és minden bizonyosság meg van arra, hogy ez a hónap meghozza a várva-várt szabadulását, bizonyítékul annak, hogy ha történt is jogi tévedés, az igazságszolgáltatás minden felálló tisztasága nem hagy senkit ártatlanul börtönben szenvedni és — mint Dobrescu elnök nyilatkozatában is mondja — Mittelmann József ártatlansága mellett a becsületos gondolkodó emberek szolidaritása erősebb, mint az a szellem, mely a bűnösöket és a gonoszokat fogja össze.

Székely Béla

— **Szabóné Nogáll Janka meghalt.** Budapestről jelentik: Szabóné Nogáll Janka, a különösen serdülő leányok számára írott regényelvel nagy sikereket aratott írónő, Szabó Endrének, az orosz regények magyar fordítójának felesége, 63 éves korában meghalt.

* **Gumibélyegzőket** (háber nyelvűeket is) olcsón szerezhet be *Imperial* nál, Cluj, Minorita-utca. Tegyen próbarendelést.

A Nibelungok

egész Kolozsvárt meghatja.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánáti zsidóság lapja

Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő

Az Uj Kelet cikkeinek átányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lel, negyedévre 240 lel, félévre 400 lel, egész évre 850 lel.

M gas adókkal akarják rendb hozni Kolozsvár város adminisztrációját. A városi tanács három nap óta a költségvetés egyenlőtlenségét a fővárosi vitákon. Az összes előadók egybehangzóan súlyosnak ítélik a helyzetet, körülölelt olyannak, mint amilyen néhány hónappal ezelőtt volt, amikor a polármester hetenkint felutazott Bukarestbe és kétszázötven memorandumokkal és személyes intervenciókkal is át akarta szítani Kolozsvár városát a pénzügyi krízisen. Akkoriban, mint majdnem mindig, hasonló esetekben, az adóerő volt az egyetlen menedékhely. Törvényes alapot pedig a városi adósnak egy új fajja nyújtott: a bálhelyiségek megdíjazása. Minden luxusot és árusító kereskedőt, minden vendéglőt, bogdát, hávest újra megadóztattak. Azonfelül a márkirótt, de felelősség alatt álló adókat is nagyon intenzíven hajtották be. Most a tanács előnyös értelem indítványt terjesztettek, amely a költségvetés egyenlőségét a tisztviselők elcsúszásával hozná rendbe. Azonban a tanács minden tagja kifejezte, hogy a város ma is rengeteg adminisztrációs szemmel dolgozik és újabb elbocsátások a város közérdekeit valószínűleg megbélyegzik. Ezt az indítványt tehát elvetették és megint csak előtérbe jutott az adóerő. Nyilván megint fogják törvényes alapot találni arra, hogy a polárságra új terheket rakjanak. Attól nyilván nem tartanak, hogy a polgárság adóképesége egy napon csődöt mondhat.

A cseh-szlovák magyar kereskedelmi meg egyezés adataival. Budapesti jelentik: Először budapesti közgazdasági körökben az a téma alakult ki, hogy a rövidesen megújuló cseh-szlovák-magyar kereskedelmi tárgyalások kérdéseiben a helyzet a kereskedelmi politika szempontjából lényegesen megváltozott. Különösen megnehezíti a tárgyalások sima menetét az a körülmény, hogy cseh-szlovák részről az agrártermékek akaratlagos meghonosítása, ami a meg egyezés lehetségét erősen befolyásolja. Mindazonáltal remélhető, hogy kölcsönös engedékenységgel sikerül fog meg egyezségre jutni, annál is inkább, mert az agrártermékek kiadásai mintegy a felét csökkentették. Annyi bizonyos, hogy mindkét félnek ebben a kérdésben állásfoglalást kell hoznia. Ennek tudatán a magyar ipar is miniatális agilisintenciái védelmének határán belül hajlandó engedményekre.

Az Erdélyi Zsidó Árvagondozó-Egyesület második konferenciája. December 10-án tartotta meg az Erdélyi Zsidó Árvagondozó második országos konferenciáját Nagyváradon. A konferencia a zsidó árvagy sok fontos problémáját van hivatva megoldani. A konferencián, amelyen a Joint központi kiküldöttsége is részt vett, a szomszédos országok hasonló szervezetei is valószínűleg kiküldik delegátusait.

Meghalt Gyenes László. Budapesti jelentik: Gyenes László, a budapesti Nemzeti Színház örökös tagja, a Színházkadémia tanácsa meghalt. Gyenes első nagy sikerét 1883-ban, a Bank-ban-ban és az Eber tragédiája Luotforében aratta. Főszerepei a Faust Mefisztoja, a Velencei kalmár Shylokja, Biberach és Harmadik Richard voltak.

A Nibelungok

egész Kolozsvárt meghatja.

A takarékpénztárak milánói világkongresszusának programja. Milánóból jelentik: Már kint adtt róla az Uj Kelet, hogy az egyik nagy milánói takarékpénztár kezdeményezésére tervbe vették egy nemzetközi takarékosági kongresszus megtartását. A világ községadói köréi ezt a kezdeményezést nagy örömmel ragadták meg. A kongresszus megnyitását többször el kellett halasztani, azonban a hó eljésén a világ legszámottevőbb takarékpénztári szervezeteinek delegáltjai jelenlétében végre megnyitották. A megnyitáson lel n volt Mussolini és Marquis de C-pitani volt olasz földművelésügyi miniszter is. A kongresszus programján a következő kérdések szerepeltek: 1. A takarékpénztárak szervezete és jogszabályai az egyes országokban. 2. A takarékoság fejlesztésére szolgáló propaganda, főleg a közép- és alacsonyabb munkásság között. 3. A kivándorló takarékosok betéteinek védelme. 4. Milyen mértékben foglalkozhatnak a takarékpénztárak a banküzlettel. 5. A takarékpénztárak tanulmányozására és a takarékpénztárak együttműködésére szolgáló nemzetközi szervezetei. A tárgysorozat fölötti viták másnap kezdtek meg. A beérkezett tanulmányok és feladványok nagy számától meg lehet állapítani, hogy a propaganda és az üzletkör kérdései körül nagy vita fog kifejlődni.

A liverpooli vasúti katasztrófa. Megemlékeztünk arról a vasúti katasztrófáról, amely Liverpool és Blackpool között történt. A katasztrófa mind nagyobb méreteket ölt. Eddigi megállapítások szerint az utasok közül tizenhatan életüket veszítették, harminchárman súlyosan megsebesültek.

A NIBELUNGOK

egész Kolozsvárt meghatja.

Agyonlőtte szerelmének csókját. Ujvidéki jelentik: Grigorijev Mihajlo volt Wrangel-hercegbeli kapitány egy ujvidéki étteremben agyonlőtte Szabinyov volt orosz gárdatisztet. A gyilkos a rendőrség megérkezése előtt elfugta. Vállomása során előadta, hogy tetőre ráen készült, mert a volt gárdatiszt, aki egy közgyűlési irodában iratkezelőként dolgozott, Grigorijev szerelmét a lakásába és ott sokáig elaltatta, azután erőszakot követelt el rajta. Mikor ezért Szabinyovot bíróságra bízta, a volt gárdatiszt assal utazott el az elégtételért, hogy az orosz hatóságok szabályzat szerint egy akadémiát végzett tiszt nem párbajozhatik egyszerű hadseregbeli tiszttel. Eszt elhatározta, hogy a legelső alkalommal agyonlővi a csókját.

Lopás kísérletéért hét hónapi fogház. Lopás kísérletével vádolva állott ma délelőtt a kolozsvári ítéltábla tanácsa előtt Pap János vasúti kocsis Pap János azzal volt vádolva, hogy egy gyűjtővagonnak feltörte az ajtaját és onnan három veg selyem nadrág kelmét akart ellopni. Amíg Pap a vagonban kiválasztotta a zsákmányát, valaki észrevette a kocsiból kiszűrődő világosságot és így a fehéret meglátta a lopást végrehajthatta volna, leleplezték és átadták a rendőrségnek. A kolozsvári törvényszék Pap Jánost lopás kísérletében mindörökké büntetésre ítélte. Az ügy felelősségét folytán az ítéltáblához került, ahol a ma megtartott tárgyaláson a fehéret büntetését hat hónapról hét hónapra emelték fel.

Hatalos repülő baleset. Danzigból jelentik: Marienburg és Danzig között egy repülő biplán november 6-án Danzig felé való repülése közben a nagy szélvihar miatt, a város előtt kénytelen volt leszállni. Leszállás közben azonban a légi jármű felborult. A pilóta és három utasa szörnyen meghaltak.

Találtak egy ezüst cigarettatárcát. Egy zsidó árvafiu egy óri monogrammos ezüst cigarettatárcát talált. Igazoln találatát átveheti az Árvagondozó irodájában. (Szombat délután 1. szám.)

A Nibelungok

egész Kolozsvárt meghatja.

Zsidó ifjusági kongresszus. A Baltour-deklaráció évfordulója napján, november másodikán Olaszország zsidó ifjusági és kultur egyesületei kongresszust rendeztek, amelyen szabályozták ezen egyesületek egyetemes működési programját. A Livornóban megtartott kongresszus Weismann Chaim-hos átváltó táviratot küldött.

Gyallay Domokos: Föld népe. Tizenötgye finom, természetesen kedves és szelíd öleléssel, leleplező megindító és sokban természetesen elrejtett tett közös új könyvében Gyallay Domokos, Erdély magyar népének avatott művelője Székelytől meleg tórusai, virágos pompás áhitata emerei örömföntéséig és népe megérte egyszerűen buzgyannak előző írásoktól. Bevezető novellája „Az utolsó átközvet” a határozat hazatart paraszt komlott idegeiről mesél idegbomlatozós realitással De a mese végén leimitja a háborgást, „szívünk verését meglassítja” és a h-rotar b-siáját emberi pr filján mutatja. Melyreható megfigyelés, nem holmi csínált szentimentalizmus és igaz megajzolás igaz embereknek, ami „A szép sz” szereplői mondasájtól és cselszövegtől szabad, csak a legjobb mesterek tudják nem homlokokra az r olos koronáját úgy főrakni, ahogy azt annapi pös nélkül ebben a mesejében az író megoslekedte. Ahol azonban a paraszt r-vaszágát szembeallítja a jóhiszeműség, el z-ekben az írásokban az el adás nem követi a témát azzal a passzós trissességgel, ami legmegfelelőbb közönség lenne az éfajta meséknek. Még s megajzó szereplői mutatja be a fiatal papot („Ismerkedés a faluván”) és megbecsülő jószággal a tolvaj harangosot. Szépségek táruinat meg az ilyenekben is rávilágítások a nép érzésére. Az író tul van jószágon és gonoszságon, nem kritikal, nem mesterkedik leleplezni problémák fölött, minosek leleplezéseit és nem adja nagyarápon a nagy utmutatót. Művészeete tiszta és kristályos mint a havasok forrása, egész es b-ostl-tes a természet szépsége ragyog benne. Kacagató adomasserd írásai (Bókák, az új bíró) is jól és odaválón ill-sz-kednek ebbe az illatos, trissen pompás csokorba. Gyallay Domokos kis embereiben nagyvároson nyilatkozik meg a szépség n-ep génitása (sz. l.)

A brassói ortodox hitközség tisztújító közgyűlése. November 2-án, vasárnap délelőtt tartotta meg Brassó ortodox alpon álló hitközsége tisztújító közgyűlést, melyen az elnökség lemondása folytán megválasztották a tisztviselőket. Napirend előtt dr. Ritter Samuel beszédében kegyelettel adózott a nemrég Palacsintában elhunyt volt kolozsvári főrabbi, Ghaener M. se emlékének. Megemlékezett arról, hogy Erdély zsidó éganak őse mestere annak idején hívó szóra örömmel jelent meg Brassó zsidósága első kulturális megmozdulásának tiszteletére, a zsidó elemi iskola me nyitó aktusánál. Az esemény megtartott választás nélkülöste a sablonos választási pár harcot és minden tisztviség betöltésénél egyhangúlag nyilatkozott meg a hitközség akaratára. Az új tisztvisár névsora: Elnök: Előpataki Mór. Alélnök: E. és Mór G. nd-nök: D. J. Emanuel és Kaban I. ar. Pénztáros: B. r. B. la. Jegyző: Sehl-ser M. A választmány tagjai: Stern Lipót, S. b. I. so, dr. Ritter Samuel, dr. Bárony. Sch. r. te. I. I. Her. obovits, Kertész Henrik, B. r. Áron B. dermann, Z. i. mermann L., W. is. te. r. S. i. oger, Tabak R. Lányi J. o. se. Sole J. kab, Ascher Henrik, ifj. Goldstein, Gal Albert. B. m. ál. j. k, hogy az ortodox hitközségi élet élére került új vezetőség, mely teljes mértékben élvezi a hitközség bizalmát meg fokozottabb mértékben, mint előzői. igaz törekvéssel és a Mischim szellem igaz kultiválásával dolgozni fog Cionért. (f. p.)

A „Bata” cipőlerakot Cluj, Főtér 9-ereséti vendégházánál, hogy a téli szezonra árni megérkeztek. Óriási választék, ki tudt mind az.

A Nibelungok

egész Kolozsvárt meghatja.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Tanner John házassága

Shaw-bemutató a kolozsvári Magyar Színházban

Bernhard Shaw, Anatole Francs mellett, a modern európai irodalom legnagyobb gunyolódója. A színpadot mindig szószéknek használta, de azok a szónoklatok, amelyeket a rivalda lámpái mellől harsogott el, mindig telve voltak megsemmisítően ragyogó ötletekkel, amelyekkel a dolgok legmélyére világított. A Tanner John házasságában, a világot meglátó gunyolódásnak talán legfőbb fokára ért el. Ebben a darabjában nem egy-egy társadalmi ferdeséget vesz boncolókése alá, hanem a színpadra szóltja szinte az összes elképzelhető világnézeteket és a maguk oszupaszágában egymás mellé sorakoztatja őket. Nem egymás ellen, csak egymás mellé. Természetes, hogy annál csattanóbb pofon el sem gondolható, mint amikor az abszolútumot érzett vagy elfogadott igazságokat egymás tükröképében és relativitásában mutatja meg egymásnak. És hogy minden gunyolódásnak a tetőfokát érje el, saját magát is arcul csapja, mintha csak azt akarná mondani: ágáhatás, szónokolhatás a színpadról akármit, a lényeg az, hogy a minden igazságot megdöntő igazságod is csak relativ igazság, amely sem megakadályozni, sem elősegíteni nem tudja az élet abszolút tendenciáit. A Tanner John házasságában mindezt egy ötletektől szípkázó szerelmi történet keretében szónokolja el Bernard Shaw. Tanner John, a nagyműveltségű, filozófiai meglátásokkal bíró fiatal angol milliomas, szöki a házasság elől, mert éri és tudja, hogy a házasság a férfi saját énjének földadásával egyenlő és a forradalmár milliomas ragaszkodik a maga énjéhez. Miss Anna Johanna, Tanner John női pandantja, ugyanolyan akaraterővel és elítudatossággal veti magát John után, mint amilyen akaraterővel ez szöki kíván előre. Szerelmi hajszá kezdődik, a férfi menekül és nem csak teoretice, hanem a szó teljes értelmében autóba veti magát és Spanyolországba szöki, a fiatal leány üldözi, szintén nem teoretice, hanem utána vágat a házasság elől szöki férfinak. A két akarat harcában egyik sem győz, hanem a természet örök törvénye. A nőnek legfőbb csak az a szerencséje, hogy az ő akarata éppen az, amely a természet örök törvényével párhuzamosan fut az anyaság, a család felé. Tanner John belétörődik az örök törvény diadalába és kénytelen szerelemmel öleli magához a nőt. Ez a darab meséje nagy vonalakban. De a mese csak a keretet akarja megadni Shaw mondanivalójához. Azt a régi romantikus felfogást, hogy a nem írt terén a férfi a támadó és a nő a védekező, vagy legalább is passzív fél, Shaw már régen elintézte egy másik darabjában, a „Nem lehessen tudni”-ban. A Tanner John házasságának külön és új shawi mondanivalója másban van. Ennek a darabnak minden szereplője egy-egy külön világnézet megsemmisítője. És amint már már mondtuk: nem egymás el enjősek egymás mellé sorakoztatja őket és egymás tükröképében mutatja meg őket saját maguknak. A régi jó erkölcsök szószólója a szigorú angol polgár mellé odaállítja a forradalmár fiatal milliomost, az emberi haladás szószólóját. De nem feledkezik meg arról sem, hogy az ő tükröképét viszont már a haladás egyik produktumában, a gépeműben, a sofferben mutassa be. Az elkeseredett ir milliomas mellé, aki Amerikából jön vissza Angliába, hogy pénzával bosszulja meg azt, hogy őseit valamikor kiföldötték Irországból, odaállítja a szerelmében osalódott pincért, aki részvénytársasági alapon rablóbandát szervez a piréni hegyek között. És hogy főltegye mondanivalójára a koronát: mindegyik alakját, a maga relativ igazságának szimpatikus színében állítja a néző elé, mintha azt mondaná: mindenkinek igaza van, tehát senkinek sincs igaza, ennek következtében nekem, aki ezt az igazságot elszónokoltam a színpadról, ugyancsak nincs igazam. De nem is fontos, mert az élet örök törvénye megy a maga útján és diadalmasodik nemcsak az emberi hazugságokon, de ami még ennél is vigasztalóbb: az emberi igazságokon is.

Az előadásról. A kolozsvári Magyar Színház mai személyzete mellett az elképzelhető legjobb előadásban hozta színre a Tanner John. Ez azonban relativ szempont. Objektive megítélve,

az előadás nagyon is alatta maradt a várakozásoknak. A három főszereplő közül (Forgács: Tanner John. Baróti: Anna és Kemény László: a rablóvezér) csak Kemény volt az, aki tökéletes alakítást nyújtott. Értelmes és a darab szellemének teljesen megfelelő alakítása egyetlen kiemelkedő pontja volt az előadásnak. Forgács nagyszerűen tudta a szerepét és éppen ez volt a baj. Beszédének felét sem lehetett megérteni a nézőtérrel. Viszont Baróti Erzsébet semmi pozitív ok nem volt a csalódásra, legfőképpen csak annyi, hogy valami mást, valami többet vártunk tőle. A többi szerepet Mihályffy, Cselle, Tóth Ersei, Hoykó, Ráthely, Miklósi Margit és Jung János játszották. A nézőtér zsufolóság telt volt, élénk tanubizonyosságát annak, hogy a kolozsvári közönségnek nemcsak a Három gráciák kellenek. (G. J.)

A MAGYAR SZÍNHÁZ NETI MŰSORA

Szombat d. u. fél 4-kor: Cifra nyomosság (Első ifjúsági előadás, igen olcsó helyárakkal. A bevezető előadást Janovics Jenő dr. tartja. Sorozat 116.) Szombat este 8-kor: A három grácia (8-adszor. Bérlet-szűnetben. Premiérhelyárakkal. Sorozat 117) Vasárnap d. e. fél 11-kor: Tanner John házassága. [Més sékelt helyárakkal. Sorozat 118.] Vasárnap d. u. 1/4-kor: A hamburgi menyasszony [Més sékelt helyárakkal. Sorozat 119] Vasárnap este 8-kor: A három grácia. [9-adszor. Bérlet-szűnetben. Premiérhelyárakkal. Sorozat 120] Hétfő: A három grácia (10-adszor. Bérlet-szűnetben Premiérhelyárakkal. Sorozatszám 121)

MOZGÓK MŰSORA

Select Mozgó. Szombat, november 8. Premier. A milanoi mátkapár. (A milanoi dögvész) Grandiózus film, 8 felvonásban, Alessandro Manzoni nagy regényirő világhírd regénye után. Filarra alkalmazta a kiváló filmművész Mario Bonnard.

Urania mozgó. Szombat, november 8. Premier. Az orleansi száz. Nagy történelmi dráma 1529-ből, 10 felvonásban. Filmre alkalmazva Schiller tragédiája után. Főszerepben a szép amerikai művésznő Geraldine Farrar.

Apollo Mozgó. Szombat, november 8. Patt és Pattachon. (Hamlet a leánynevelő intézetben.) Nagy nevezettő vizjáték, 5 felvonásban. Főszerepben az ismert dán komikusok Patt és Pattachon.

SPORT

Megsemmisítették a temesvári Kinizsi eddigi őszi bajnoki mérkőzéseit

Ismét felborult a sportbéke Temesvárt

Hirt adtuk a héten valamelyik számunkban arról, hogy a TAC megővta a Kinizsivel szemben vasárnap elvesztett mérkőzését. Már eddig bizonyos pesszimizmussal néztünk az óvási határozat elé, tekintve, hogy Temesvár sportvezetőségében a TAC most határozott túlsúlyban van. Pesszimizmusunk — sajnos — jogos volt. A temesvári intéző-bizottság nemcsak a TAC elleni, hanem Kinizsi összes eddigi őszi mérkőzéseit megsemmisítette azzal az indoklással, hogy Teszler igazolatlanul szerepeltették. Annak a Teszlernek az igazolását tartotta az intéző-bizottság nem rendbelevőnek, aki miatt már megfélebbítették az országos bajnoki döntőt a központhoz (sz ATE adta be az óvást), ahol azt elutasítván, a mérkőzést az országos bajnoksággal együtt igazolták a Kinizsi javára. Az intéző-bizottság üléséről, amelyen ezt a határozatot hozták, egyébként a következő tudósításunk számol be.

Az intézőbizottság kedden este Suci mérnök futballszakosztályi elnök előklete alatt ülést tartott. Az ülés legfontosabb tárgya a beadott óvási elintézés volt. Óvást adtak be: a Politechnikum a Rapiddal szemben vasárnap elvesztett mérkőzés miatt, mert a Rapid olyan játékosokat is játszott ellené, akik ugyanaznap délelőtt is játszottak az ifjúsági csapatban.

A Politechnikum óvását elutasították azzal, hogy ez csak előnyt jelent számára, ha az óvásban levő indok tényleg megfelel a valószínűségnek. A Rapidot azonban megdorgálták eselekedete miatt és figyelmeztették arra, hogy a jövőben ilyen sportszerűtlen eselekedtektől tartózkodjon.

A TAC óvásának tárgyalásánál szenvedélyes vita támadt, végül is azonban helyt adtak annak, hogy Teszler igazolatlanul játszik a csapatban és ezért a Kinizsi eddigi összes mér-

közéseit megsemmisítették és elrendelték azok újrajátszását, mégpedig záros határidőn belül, úgy hogy a Kinizsi egy héten 3 mérkőzést is kell játszson.

Ezután a bírós ítékezés után az ülés véget ért. A Kinizsi felebbezett.

Meghívó

a Haggibbor Sportpálya r.-t. i. évi november hó 16-án d. e. 11 ór kor a Calea Regele Ferdinand 48 sz. a. (föld-zint) helyiségben megtartandó rendes évi közgyűlésre. Targysorozat: 1. Az igazgatóság jelentése az 1922, 1923 üzletévekről. 2. A felügyelő-bizottság jelentése. 3. A felmentvények megadása. 4. Felügyelő bizottság választása. 5. Indítványok. — **Megjegyzések:** a) Az 1922, 1923 üzletévekről az eredményszámok megtekinthetők a fenti helyiségben a hivatalos órák alatt. b) A közgyűlésen szavazati joggal csak azok bírnak, kik a részvényeket helyettesítő elismervényeiket a közgyűlést megelőzően 48 órával a Polgári Takarékpénztár r.-t. cluji cégnél (Str. Memorandului No. 3.) letesszik. c) Indítványok csak úgy tárgyaltnak, ha a közgyűlést megelőző 3 nappal Stotter Aladar elnök ural (Cluj, C.1. Reg. Ferdinand 44 sz.) közöltetnek. d) A részvényeseknek alapszabályok szerint megkövetelt számban való meg nem jelenése esetében a közgyűlés f. hó 30-án d. e. 11 órakor fog megtartatni a jelenlevők számára való tekintet nélkül a fenti tárgysorozattal a fent megjelölt helyen. — Cluj 1924. nov. 6. Az igazgatóság.

Nagy iparvállalat, amely szakmabelileg az utód-llatok legnagyobb ilyenmü vállalata, **Clujon** lehetőleg azonnalra **engros és detailüzletet** szándékozik nyitni, amelyhez megfelelő agilitásu, a **Főtér** körül

saját üzlettel bíró

biztosítésképes kereskedők ajánlatait „Existencia” jellege alatt a Radio hi detési osztálya, Cluj, postafiók 127. — továbbit. 8104

Kezdő zsidó fiatal orvost keresek

szép, 21 éves, háziasan nevelt hujom részére. Nővérem hozomány gyanánt azonnal átvehet egy olyan orvosi állást, modernül felszerelt orvosi rendelővel és 4 szobás lakással, jól ellátott házi gazdasággal a komplett térfi ruhátárral, amely havonta minimum 25,000 lejt jövedelmez. Ezen felül némi készpénzt is kaphat. Túljesen szegény, anyagi gondokkal küzdő, de szakmájában elsőrangú fiatal orvosok előnyben részesülnek. Csakis teljes című levelekre válaszolok. Tervezetese diszkrimo bizto itva. Levelek „**Boldoggá akarom tenni**” jellegre a Radio hirdetési osztálya, Cluj, Str. Reg. Maria 34 sz. alá küldendék. 8101

Telefon 12-29. „Rador” No 2398

BUZETZKÓ utóda

F. Kuck

Cal. Reg. Ferdinand No 2.

Szővet, vászon, fehérnemű, harisnya, flanel, bélésdrak és paplan nagyraktára.

CLUJ, STR. AVRAM JANCU (volt Petőfi-n. 8) Telefon: 4-82.

Gyárt: evőeszközöket, szervizeket, disztárgyakat stb. Csak viszonteladókknak! Ezüstöt (törmeleket is) a legmagasabb napiáron vesz. Ugyanott tanulólányok felvétetnek.

APRONIRDETÉSEK

Két intelligens izr. arilány lakást kaphat zongorahasználattal, ugyanott jó köser ebédkoszt kapható 30 lejért. Str. Lo. d. rei (Hosszu-u.) 9. 8103

Német, francia, angol órák jutányosan Majális-utca 1. 8105

Hölgyek figyelmébe!

Mindenemü modern hajmunkák, tambourir választék, kizárólag elsőrendű anyagok készítmény, L'Oréal-Henné minden színben kapható. Megrendelést vidékre is eszközölök. Vágot haját kicsinyben és nagyban veszek. — **Mussa Gyula Cluj Str. Memorandului 10**

Egy ügyes fiu tanulóknak fizetés felvetetük David Hermann, Szécheni-ter 39. börtületében. 8083

Perfekt román, magyar, német gépirő, több évi gyakorlatl, azonnali belépésre állást keres. Leveleket „Elsőrendű munkarő” jeligen a kiadó továbbít.

Könyvelő, román, magyar és német nyelvtudással, nagy irodai gyakorlatl azonnali belépésre állást keres. Megkereséseket „Pontos” jeligen a kiadóba kér.

Románból új nyelvtanfolyamok Calea Victoriei (vot Lossuth L.-u. 2.)

Facillár eladó Árpád-ut 46. Mendelsohn. 8086

Állandó otthoni lombfűrés munkalkalom. Jelentkezni Árpád-ut 46. sz. Mendelsohn. 8085

Veszek könyveket. Magyar és nemetnyelvi klasszikusokat, közgazdasági és társadalomtudományi gyűjteményes műveket használt vagy új állapotban veszek. Részletes ajánlatokat árjegyzéssel „Könyvbarát” címre a kiadóba kérek.

Keresek azonnali átvételre, lehetőleg belvárosban jóforgalmu élelmiszerüzletet lakással. Ajánlatokat „Lelépést fizetek” jeligen a kiadóhivatalba kérünk. 8106

Egyszobás szép lakás Calea Regele Ferdinand elején, butorral együtt, olcsón átadó. Értekezni: Imperial-iroda, Minorita-utca.

Kimutatás

a kórházi zsidó betegek élelmező bizottságának 1924. okt. havi működéséről.

Kiosztott ebédek száma 870, Kiosztott tejmennyiség 147 liter, Kiosztott bormennyiség 18 liter. — Bevételek: Tagdíjakból 13.945 lej, betegek hozzájárulásából 300 lej, templomi és egyéb adományokból 5560 lej, Szatmári Chk. 990 lej, Gherlai Chk. 500 lej hozzájárulás, összesen 21.295 lej. Kiadások: Ételhordásért 4767 lej, főzésre 2474 lej, igezg. költségekre 3800 lej, konyhai és egyéb kiadásokra 963 lej, segélyek városi betegek részére 1073 lej, tejre városi betegek részére 1182 lej, jutalékokra 2776 lej, egyenleg 4260 lej, összesen 21.295 lej. **Mózes Elek**, titkár. **Neumann Mórné**, elnök. 8090

Férfikalapokat

fest, tisztít, formál és vasal

Fehér István kalaposmester, Cluj, Unió-utca 21. Redout. Postai megrendelések is eszközöltenek!

Orth. כשר

Figyelem!

Orth. כשר

Megnyílt Bucureszten a város legforgalmasabb heiyén egy szigoruan orth. כשר étterem, három elsőrangú, legmodernebben berendezett terem áll a tisztelt közönség rendelkezésére. Kérjük a tisztelt vendégeket, hogy győződjenek meg kitünő konyhánkról, tiszta és gyors kiszolgálásról.

Az étteremben מנין

Restaurant orth. כשר **Princiar** igazgatósága (Hotel Princiar) **Bulevard Elisabeta No 17.**

Személyposta — Gőzhajók

**Havre és Szt.-Nazaire-ból
Cuba és Mexiko
New-York és Canadába.**

Felvilágosítások és jegyek:

„SARNIA”-nál

Bucuresti,
Pasagiul Comedia

Uj! Kisiparosok Uj!
butorlerakata

Cluj-Kolozsvár, Calea Regele Ferdinand 63. (vot Fenez József-ut). Allandón raktáron modern és olcsó

butor berendezések

Trv után vállalunk és tervzetünk.

Telefon 483

Telefon 483

Írógépek

„ROYAL” — „STOLWER”
„MEREDES” — „ERIKA”

allandón raktáron. — Mindenemü gépkellékek legolcsóbb beszerzési forrása. **Speciális javított műhely!** javításokért garanciát vállal

Finkler Antal Cluj

írógépvállalat, Calea Regele Ferdinand, (a nagy vashíd mellett)

Zeiss

Busch

Rodenstock

szemüvegkülönlegességek

KUN MÁTYÁS FIA

1876 óta fennálló üzletében, Cluj, Calea Victoriei No. 2. orvosi rendelés, minta vagy választás szerint kaphatók

A kötelező kereskedői gondosság

a mai válságos és bizonytalan üzleti életben megköveteli, hogy minden régi vagy új kihitelezett tétel az adós vagyoni helyzetét feltüntető pontos és megbízható

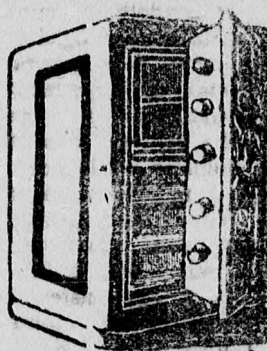
hitelinformációra legyen alapítva.

Romániában a legmegbízhatóbb és legpontosabb információkat adja a

Radio Információs Iroda, Cluj Strada Regina Maria No 34.

Postafiók 127.

Kérjen próbainformációt!

Fabrică de case de bani

Geldschrank - Fabrik

Pénzszekrénygyár

Jakabfi & Co

TIMIȘOARA

Str. Timotei Cluj. (Battyány-u.) 8

Telefon 12-68

Képviseleteink és mintaraktárak: Clujon Arthur Loewy & Co. szállítók, Oradea-Maren „Stabil” géplakart Nagypiac, — Satu-Maren Em. Weiss Söhne szállítók, — Aradon Arnold Pollak szállítók.

S. Eisenstädter

szücs és szörmeárúház

Mode de Paris

Telefon- szám: 768. **CLUJ** Táviratcím: **MODEPELZ.**

PIAȚA UNIRII No. 12.

Szücs és szörmeárúház figyelmébe

Angro osztály:

Calea Victoriei 2. Telef. 724.

Fiók:

Timisoara, Szentgyörgy-ter 1. szám
Telefon: 23-01.

Alba-Iulia, Calea Regele Ferdinand 4.

„Rador” No 1320

Double raglanok

férfi- és fiuruhák

M. Neumann

cégnel Cluj, Piata Unirii 14.

Hirdessen az Uj Keletben!